

پولشویی چیست و چه مجازاتی دارد؟

زمانی که فرد، جرمی (قاچاق کالا، مواد مخدر، کلاهبرداری و...) مرتکب می‌شود و از طریق آن جرم، اموالی را به دست می‌آورد...

زمانی که فرد، جرمی (قاچاق کالا، مواد مخدر، کلاهبرداری و...) مرتکب می‌شود و از طریق آن جرم، اموالی را به دست می‌آورد، همواره به دنبال راهی برای پنهان کردن ماهیت و منشاء این اموال نامشروع است، لذا اقدام به پولشویی می‌کند؛ در واقع پولشویی فرآیندی است که در راستای آن، در اصطلاح پول کثیف (یا همان مالی که از طریق جرم و به صورت غیرقانونی حاصل شده است) به پول تمیز یا ثروتی که در ظاهر از راه‌های مشروع و قانونی به دست آمده است، تبدیل می‌شود (به صورتی که منشاء اولیه آن پول مشخص نیست).

به گزارش تابناک؛ عملیات و فعالیت‌های پولشویی متضمن نوعی فریب دادن مأموران اجرای قانون است. به این صورت که مرتکبان جرایم مقدماتی (جرمی که موجب تحصیل مال نامشروع شده است)، پس از کسب درآمدهای نامشروع، با انجام اعمال خدعه‌آمیز، به دنبال سفیدنمایی و مشروع جلوه دادن اموال هستند. معمولاً این افراد جرم پولشویی را به واسطه اشخاصی انجام می‌دهند که در ارتکاب جرم اولیه دخالتی نداشته‌اند؛ حتی این امکان وجود دارد که این شخص از چگونگی و نوع جرم اولیه باخبر نباشد یا با انجام‌دهنده یا همان مباشر جرم اولیه تباخی کرده باشد.

مراحل پولشویی

جهت مجرم دانستن پولشو و ارتکاب جرم پولشویی، وجود سه مرحله الزامی زیر الزامی است:

جرم‌انگاری پولشویی

در ابتدا این موضوع مطرح می‌شود که آیا پولشویی جرمی جداگانه است یا شخص فقط به اتهام جرمی که به موجب آن، اموال نامشروع را به دست آورده است مجازات می‌شود؟

یکی از اقدامات کیفری که در تمام اسناد مرتبط با پولشویی مورد توجه قرار گرفته است، جرم‌انگاری (جرم دانستن) تمامی اشکال پولشویی است؛ لذا در ابتدای امر، به موجب کنوانسیون بین‌المللی، از دولت‌های عضو خواسته شده است که به دلیل غیرقانونی و پرخطر بودن فعالیت‌های مربوط به پولشویی، آن را در قوانین داخلی خود جرم بشمارند و مجازات‌هایی برای آن مقرر نمایند.

جرم‌انگاری عبارت است از جرم تلقی کردن عملی مباح (درست) به وسیله تصویب قانون. اصل قانونی بودن جرم و مجازات، اقتضا می‌کند که هیچ عملی تا زمانی که به موجب قانون، غیرقانونی اعلام نشده است، جرم شناخته نشود. بنابراین، گرچه پولشویی عملی شدیداً خطرناک است که اثرات منفی فراوانی را در جامعه به دنبال دارد، اما برای جرم تلقی کردن آن و اتخاذ اقدامات کیفری در جهت مقابله با آن، لازم است که به وسیله قانون جرم‌انگاری شود.

لذا در حقوق ایران، طبق ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶، پولشویی به عنوان جرم شناخته شده است و عبارت است از:

تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی، با علم به اینکه به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.

تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشاء غیرقانونی آن، با علم به اینکه به‌طور مستقیم یا

غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم یا کمک به مرتکب جرم- به ZWNJ; نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد- بوده است.

پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشاء، منبع، محل، نقل و ZWNJ; و ZWNJ; انتقال یا مالکیت عوایدی که به ZWNJ; طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ZWNJ; ی جرم تحصیل شده باشد.

همچنین طبق حقوق کیفری اسلام و منطبق با آیه ZWNJ; ی شریفه ZWNJ; ی؛ یا ایها الذین آمنوا لا تاکلوا اموالکم بینکم بالباطل؛ و قاعده ZWNJ; ی؛ و CWNJ; ی؛ التعلیر لكل عمل محرم؛ می؛ ZWNJ; توان آن را جرم تلقی و مجازات کرد.

قانون نحوه ZWNJ; ی اجرای اصل ۴۹ مصوب ۱۳۶۳، به بحث ثروت ZWNJ; های نامشروع و استرداد آن به صاحبان اصلی یا مراجع قانونی مربوطه پرداخته است و در ماده ZWNJ; ی ۱۴ مقرر می؛ ZWNJ; دارد که CWNJ; هرگونه نقل و انتقال اموال موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی به منظور فرار از مقررات قانون پس از اثبات، باطل و بلااثر است و انتقال ZWNJ; گیرنده در صورت مطلع بودن و انتقال ZWNJ; دهنده به مجازات کلاهبرداری محکوم خواهد شد؛ CWNJ; .

می؛ ZWNJ; توان این ماده را تا اندازه ZWNJ; ای به عنوان یکی از مصادیق پولشویی یعنی پولشویی از طریق نقل و انتقال دارایی ZWNJ; ها و عواید نامشروع ناشی از جرم دانست، که به دلیل جرم زنجیره؛ ZWNJ; انگاری نشدن عنوان پولشویی در آن زمان، قانون ZWNJ; گذار عمل را در حکم کلاهبرداری محسوب کرده و مجازات کلاهبرداری را برای آن مقرر نموده است.

براساس توافقی عمومی در اسناد مربوط به پولشویی، گزارش ZWNJ; دهی موارد مشکوک یکی از مهم؛ ZWNJ; ترین اقدامات در کنترل پولشویی محسوب می؛ ZWNJ; شود. یکی از راه؛ ZWNJ; های کشف جرم پولشویی به موجب ماده ZWNJ; ی ۴ قانون مزبور، گزارش شورای عالی مبارزه با پولشویی به قوه؛ ZWNJ; ی قضاییه جهت رسیدگی می؛ ZWNJ; باشد؛ که این شورا متشکل از وزیر امور اقتصاد و دارایی، وزیر بازرگانی، اطلاعات و رئیس بانک مرکزی است.

به این صورت که نهادهای مالی مکلف هستند که در صورت مشاهده؛ ZWNJ; ی معاملات و مبادلات مشکوک، مسئله را به مراجع ذی؛ ZWNJ; صلاح (که شورای عالی مبارزه با پولشویی تعیین می؛ ZWNJ; کند) گزارش دهند.

هنگامی که پول نامشروع به سیستم مالی و به؛ ZWNJ; ویژه بانک سپرده می؛ ZWNJ; شود، ویژگی؛ ZWNJ; های آن به واسطه؛ ZWNJ; ی میلیون؛ ZWNJ; ها معامله؛ ZWNJ; ی بانکی که به؛ ZWNJ; طور روزمره اتفاق می؛ ZWNJ; افتند، نامعلوم می؛ ZWNJ; گردد. بانک؛ ZWNJ; ها معمولاً نسبت به انتقال مبالغ زیاد پول که توسط مشتریان ثابت؛ ZWNJ; شان صورت می؛ ZWNJ; گیرد، مشکوک نمی؛ ZWNJ; شوند. با توجه به اینکه آنها این مسئله را مدنظر دارند که وظیفه؛ ZWNJ; ی آنها تحقیق و تفحص در مورد چگونگی استفاده؛ ZWNJ; ی مشتریان از وجوه؛ ZWNJ; شان نیست، اسناد بین؛ ZWNJ; المللی و قوانین داخلی برخی کشورها از مؤسسات مالی خواسته؛ ZWNJ; اند که از این وظیفه؛ ZWNJ; ی خود تخطی نمایند و موارد مشکوک به پولشویی را به مقامات مربوطه گزارش دهند.

گزارش عملیات مشکوک بانکی باید متضمن اطلاعات زیر باشد:

نوع عملیات

تاریخ، ساعت و مبلغ معامله

مشخصات و نشانی شخصی که معامله را انجام داده است

مشخصات ذی؛ ZWNJ; نفع معامله

شماره؛ ZWNJ; ی حساب؛ ZWNJ; هایی که جهت انجام معامله یا انجام عملیات بانکی مورداستفاده قرار گرفته؛ ZWNJ; اند؛ دلایل سوء؛ ZWNJ; ظن (بانک مرکزی فرم مشخصی را برای تهیه؛ ZWNJ; ی گزارش موضوع این ماده تدوین و ابلاغ خواهد کرد.)

قاچاق پول (جا؛ ZWNJ; به؛ ZWNJ; جای فیزیکی پول) در مرزهای کشورها یکی از شیوه؛ ZWNJ; های مورداستفاده؛ ZWNJ; ی

کشوری به عنوان ایستگاه برای جابه‌جایی وجوه حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی به کشورهای دیگر مورد استفاده قرار گیرد که امکان تبدیل وجوه مزبور به پول آن کشور و بالعکس وجوه داشته باشد.

البته امروزه در بسیاری از موارد، نقل‌وانتقال پول نه به شیوه سنتی و فیزیکی بلکه به‌طور مجازی و از طریق وسایل الکترونیکی انجام می‌گیرد. بنابراین در برخورد با پولشویی، باید نقل‌وانتقال‌های فیزیکی و غیرفیزیکی (مجازی) از مرزهای کشور را در نظر گرفت و با کنترل این نقل‌وانتقالات در گمرک، تا حد زیادی از پولشویی به این روش جلوگیری کرد.

در حقوق ایران ورود و خروج ارز یا پول رایج کشور طبق مقررات بانک مرکزی صورت می‌گیرد و این بانک میزان مجاز ورود و خروج پول و ارز را تعیین می‌کند و عدم رعایت این حد نصاب، موجب محکومیت به جزای نقدی تا ۵۰ درصد از مبلغ تخلف است.

در ایران، تمام فعالیت‌های بانک‌ها اعم از دولتی و خصوصی و سایر مؤسسات مالی نظیر مؤسسات اعتباری، صرافی‌ها و صندوق‌ها، تعاون و قرض‌الحسنه و تعاونی‌ها، اعتبار زیر نظارت بانک مرکزی هستند. بنابراین لازم است که بانک مرکزی در چارچوب مقررات ضدپولشویی، نظارت کافی و مناسب را بر این مؤسسات اعمال نماید.

مجازات‌های جرم پولشویی

یکی از جزایهایی که در خصوص جرم پولشویی بر آن تأکید کرده‌اند، مصادره‌های اموال و عواید حاصل از جرم است. از آنجا که هدف از پولشویی، قانونی جلوه‌دهی دادن درآمدهای مجرمانه و نامشروع و درنهایت استفاده‌های آزادانه از این درآمدهاست، محروم کردن مجرمین از این درآمدها، انگیزه‌های ارتکاب به پولشویی و جرایم مقدم بر آن را در آنها کاهش می‌دهد.

به همین دلیل نیز مصادره‌های اموال به عنوان مؤثرترین شیوه مبارزه با کلیه جرایم با عواید مالی از جمله پولشویی مورد توجه قرار گرفته است. مصادره نیز به عنوان مجازات یا اقدامی تعریف شده است که توسط دادگاه، به دنبال رسیدگی‌های مربوط به جرم، مورد حکم قرار می‌گیرد و منجر به محرومیت قطعی از اموال می‌گردد. (در برخی اسناد، مصادره را ضبط نیز دانسته‌اند) با این حال مصادره به معنی محرومیت دائمی از دسترسی به اموال به موجب حکم دادگاه یا دیگر مراجع ذیصلاح است.

ماده ۹ قانون مبارزه با پولشویی عنوان می‌کند که : «مرتکبین جرم پولشویی علاوه بر استرداد درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم، مشتمل بر اصل و منافع حاصل از آن (اگر موجود نباشد مثل یا قیمت آن)، به جزای نقدی به میزان عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند که باید به حساب درآمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد». البته صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشا، (جرم اولیه) مشمول این حکم قرار نگرفته باشد. گرچه قانون، مصادره و ضبط اموال را به عنوان مجازات پولشویی پیش‌بینی کرده است، اما در خصوص نحوه اجرای مصادره و همچنین مصادره‌های اموال درموردی که جرم جنبه بین‌المللی دارد مقررات خاصی پیش‌بینی نکرده است و صرفاً در تبصره ۱ این ماده آمده است که چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال ضبط خواهند شد.

لازم به ذکر است که جرم پولشویی توسط شخص حقوقی هم امکان پذیر است و همانطور که به شخص حقوقی اجازه داده می‌شود تا با نام و اعتبار خود حساب بانکی داشته باشد یا تجارت کند، می‌توان آن را از نظر کیفی هم مسئول دانست و مجازاتی را برای آن در نظر گرفت؛ در خصوص اعمال مجازات نیز، هرچند نمی‌توان شرکت تجاری را اعدام یا زندانی کرد، ولی امکان انحلال شرکت یا جلوگیری از فعالیت آن برای مدتی معین را می‌توان به عنوان مجازات برای اشخاص حقوقی به کار برد. چرا که اصلاح مجرمان تنها هدف مجازات نیست، بلکه مجازات وظیفه دیگری مانند پیشگیری و ارباب نیز دارد. واقعیت این است که امروزه جرایم متعددی مانند کلاهبرداری یا جرایم و تخلفات مربوط به قوانین شرکت‌ها، اغلب اوقات به وسیله اشخاص حقیقی و تحت پوشش

اشخاص حقوقی یا شرکت صورت می‌گیرند. لذا مصلحت اقتضا می‌کند که علاوه بر مسئولیت
کیفری نمایندگان این اشخاص، برای اجرای مجازات‌های مالی، مسئولیت جزائی اشخاص حقوقی هم وجود داشته
باشد.